

واکاوی شخصیت زن در شاهنامه فردوسی

پیر صفر علی

مکان کتاب

پاییز ۹۶

سرشناسه	: صفرعلی، پرویز ۱۳۴۷-
عنوان و نام پدیدآور	: واکاوی شخصیت زن در شاهنامه فردوسی / پرویز صفر علی
مشخصات نشر	: زنجان، نیکان کتاب ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	: ۱۲۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶-۳۴۸-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
داشت	: کتابنامه.
عنوان قراردادی	: شاهنامه، برگزیده، شرح
موضوع	: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ ق. شاهنامه -- شخصیت‌ها -- زنان
موضوع	: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ ق. شاهنامه -- نقد و تفسیر
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۴ ث. -- تاریخ و نقد
موضوع	: زنان در ادبیات
سرشناس افزوده	: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹-۴۱۶ ق. شاهنامه، برگزیده، شرح
رده‌بندی کسر	: ۱۳۹۴ و ۶۶ ص / PIR ۴۴۹۶
رده‌بندی دیویی	: ۸۱۰/۲۱
شماره کتابشناسی	: ۴۰۵۷۴۳۴

واکاوی شخصیت زن در شاهنامه فردوسی / پرویز صفرعلی

امور فنی: نیکان کتاب

طرح جلد: طراحان سگال

لیتوگرافی: ولیعصر

چاپ اول: پاییز ۹۶

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه، قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶-۳۴۸-۶

دفتر نشر:

زنجان چهار راه سعدی، روبروی بانک پاسارگاد، ساختمان سپهر، واحد ۴.

تلفکس ۲-۳۳۳۳۵۵۴۱-۰۲۴ Email: Nikanketab@yahoo.com

چکیده

هدف اساسی این پژوهش بررسی شخصیت زن در شاهنامه فردوسی بود که برای نیل به این مقصود از روش توصیفی، تحلیلی و کتابخانه‌ای از طریق مطالعه و بررسی اسناد، مدارک و کتب معتبر استفاده گردید و پس از جمع‌آوری مطالب مربوطه و تجزیه تحلیل موارد مرتبط با این مقاله در این تحقیق به کار گرفته شد. در این پژوهش، دیدگاه‌های فردوسی درباره بیشتر مسایل به خصوص مورد یکی از دو رکن جامعه یعنی زن که در مقایسه با سایر اعضای شاهنامه کمتر به آن پرداخته شده است مورد بررسی قرار گرفت و برداشت‌های متفاوت افراد از نقطه نظرات فردوسی مورد ارزیابی واقع

شد. نتایج پژوهش نشان داد که نگاه فردوسی به زن نگاهی
شخصیتی است نه جنسیتی و حضور زن در تمام شاهنامه حضوری
تعیین کننده، سرنوشت ساز و صاحب مقام عالی است.
واژگان کلیدی: زن، فردوسی توسی، شاهنامه

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۷
اهمیت و ضرورت تحقیق	۱۱
بیان مسأله	۱۶
بیت‌های الحاقی	۱۸
ویژگی‌های زن در شاهنامه	۲۶
زنان شاهنامه	۵۳
فرانک	۵۳
پوران دخت	۵۸
آزرم	۶۰

۶۰ ..... پری زاد

۶۱ ..... نتیجه گیری

۶۵ ..... منابع و مأخذ

۶۹ ..... Abstract

www.ketab.ir

مقدمه

ادبیات هر قومی حلقه فرهنگ آن قوم و بیانگر طرز نگرش آن قوم به هستی می‌باشد و در حقیقت هویت هر جامعه در ادبیات آن متجلی می‌گردد. در ادبیات ایران نیز دیدگاه‌های متفاوتی نسبت به موقعیت زن وجود دارد، در اکثر آثار ادبی ایران زیبایی‌ها و عشوه‌گری‌های زن مطرح گردیده است و به عنوان ساقی، مطرب، خنیاگر، معشوقه، کنیز و در کل وسیله‌ای برای رفع نیازهای مردان تلقی شده است و در حقیقت ارزش واقعی زن محدود به بی‌توجهی قرار گرفته است. از علت‌های مهم زن ستیزی در ادبیات، مردانه بودن جامعه و رواج عقاید نادرست و باورهای غلط درباره‌ی

زن می‌باشد، البته در میان داورى‌هاى تند و خشنى که درباره‌ی زن و ظلمى که در حق او شده سخنان مشفقانه و منصفانه‌ای نیز هست و از آن بزرگانى که زن را به دیده تحقیر نگریسته‌اند، کسانی نیز هستند که ارزش والای زن را بیان کرده و در واقع زن را از دیدگاه انسانی نکرده‌اند. از جمله‌ی این افراد فردوسی سراینده و حماسه سرای بزرگ ملی ایران است که «زن را در آن به رغم سیطره پدرسالاری بر کثر استازان با مقامی ارجمند و والا و سیمای دلپسند و زیبا نمایانده است» (نیسنی نریزی، ۱۳۹۰).

حضور زن در اسرار شاهنامه لطافت خاصی به حوادث شاهنامه می‌بخشد و اصولاً قهرمانان داستان و شخصیت‌های شاهنامه، دارای طبایع گوناگون‌اند و ذهن خلاق فردوسی نیز به آن‌ها را خوب آفریده است. زنان در شاهنامه در عین خردمندی و دلاوری از زیبایی، دلربایی و پاکدامنی نیز برخوردارند. (یوسفی و صائی، ۱۳۸۲).

فردوسی در جای جای شاهنامه از دلاوری‌ها و هوشیاری زنان، به ویژه زنان ایران سخن به میان آورده است و آنان را همپای مردان وارد اجتماع نموده و مقام و منزلتی والا به زن بخشیده است و این

گروه از افراد جامعه را از نظر عقل و هوشیاری بسیار زیبا توصیف کرده است:

پارساکی و از پارسایی زن

که هم غمگسار است و هم رأی زن

و در جام دیگر:

اگر پارسا باشد و رأی زن

یکی گنج باشد پراکنده زن

این نشان از بزرگی و عظمتی است که فردوسی برای زنان قائل

است. همان زنی که چون پارسا بود و صاحب عفت و عصمت از

مردان تکاور و وزرا و رهبران هوشمند و مردان خرم و برتر و بالاتر

جلوه می‌کند.

بدو گفت رأی تو ای شیر زن

درفشان کند دوده و انجمان